

ATODIAD 10

DATGANIAD Y SWYDDOG CYLLID STATUDOL AR GADERNID YR AMCANGYFRIFON

1. Yn unol ag Adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003, mae'n ofynnol i'r Prif Swyddog Cyllid adrodd ar gadernid yr amcangyfrifon cyllidebol a digonolrwydd y cronfeydd wrth gefn arfaethedig. Mae Atodiad 7 yn amlinellu sefyllfa'r balansau a chronfeydd wrth gefn, tra fod y datganiad hwn yn cadarnhau cadernid yr amcangyfrifon cyllidebol sy'n sail i'r gyllideb.
2. Mae amcangyfrifon y gyllideb yn seiliedig ar dybiaethau ynghylch gwariant ac incwm fydd yn digwydd yn y dyfodol ac mae'n anochel eu bod yn cynnwys elfen o risg yn sgil rhagdybio. Gall effaith y risg hon gael ei lliniaru drwy gynlluniau wrth gefn, cyllidebau wrth gefn, a chronfeydd ariannol wrth gefn.

Cyd-destun economaidd

3. Mabwysiadwyd Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) gan y Cabinet ar 14 Mai 2024, yn gosod allan y rhagolygon ariannol ar gyfer y cyfnod o 3 blynedd sy'n cychwyn ar 1 Ebrill 2025. Roedd yr amcangyfrifon o fewn y CATC yn seiliedig ar y rhagolygon diweddaraf oedd ar gael am y newid yn yr incwm fydd y Cyngor yn ei dderbyn dros y cyfnod (drwy Grant y Llywodraeth a Treth Cyngor), a'r gofynion gwariant ychwanegol dros yr un cyfnod.
4. Ar sail rhagolygon oedd wedi eu cyhoeddi gan Dadansoddi Cyllid Cymru yn dilyn Cyllideb Canghellor y Trysorlys ym mis Tachwedd 2023, wrth ystyried cynnydd yn y setliad ar gyfer 2025/26 hyd 2027/28 roeddem wedi ystyried y ffactorau a rhagdybio byddai'r Cyllid Allanol Cyfun i Gyngor Gwynedd yn aros yn "cash flat" (h.y. dim cynnydd yn unol â chwyddiant, ond dim toriad mewn arian parod chwaith).
5. Fodd bynnag, yn dilyn newid mewn llywodraeth yn San Steffan, mae Cyngor Gwynedd wedi derbyn cynnydd o 3.1% yn ei setliad ar gyfer 2025/26 a hynny ar ôl addasu'r sylfaen ar gyfer 2024/25 wrth lunio'r setliad. Mae hynny'n golygu fod y Cyngor mewn sefyllfa cryfach yn 2025/26 na'r hyn a ragwelwyd yn wreiddiol, er fod y cynnydd yn y setliad fel canran yr ail isaf yng Nghymru.

Hanes rheoli ariannol

6. Dros y ddwy flynedd ariannol ddiwethaf, mae'r Cyngor wedi methu cadw o fewn ei gyllideb. Roedd yr adolygiad o gyllideb refeniw ar ddiwedd Tachwedd 2024 yn rhagweld y byddai adrannau'r Cyngor yn gorwario £8.3 miliwn erbyn diwedd blwyddyn ariannol 2024/25, fel a ganlyn:

Adrannau	£'000
Oedolion, Iechyd a Llesiant	3,349
Plant a Theuluoedd	3,683
Priffyrdd, Peirianeg ac YGC	699
Amgylchedd	970
Adrannau Eraill	(407)
Cyfanswm Rhagolygon Gorwariant 2024/25	8,294

7. Roedd y Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn cynnwys rhaglen waith fanwl i fynd i'r afael â'r sefyllfa ariannol mae'r Cyngor yn ei wynebu.
8. Yn eu hadroddiad *Adolygiad o Gynaliadwyedd Ariannol – Cyngor Gwynedd* nodwyd gan Archwilio Cymru "Ar y cyfan canfuom bod cynnydd sylweddol yn y nifer o adrannau'r Cyngor sydd yn gorwario yn y ddwy flwyddyn ariannol ddiwethaf, a mae wedi datblygu trefniadau i adolygu ei gyllidebau. Nid yw eto i nodi sut y bydd yn mynd i'r afael â bylchau cyllid yn y dyfodol."
9. Mae gwaith wedi ei gynnal i edrych yn fanwl ar y gorwariant yn y meysydd gofal cymdeithasol (sy'n cynrychioli 83% o'r holl orwariant), ac mae hynny'n parhau.
10. Mae'r gyllideb hwn yn cael ei gyflwyno, felly, mewn cyd-destun lle nad yw'r Cyngor wedi gallu darparu gwasanaethau o fewn ei gyllideb, yn enwedig yn y meysydd lle mae'r galw dwysaf.

Cydymffurfiaeth â'r codau a safonau

11. Er gwaethaf hyn, mae gan y Cyngor hanes o allu arddangos cydymffurfiaeth gyda safonau a chodau ariannol, gydag adrodd prydlon yn digwydd a rheolaethau mewnol cadarn. Er hynny, mae gwaith annibynnol wedi cael ei gomisiynu gan CIPFA er mwyn adolygu cadernid ariannol tymor hir y Cyngor yn ogystal â chydymffurfiaeth â Cod Rheolaeth Ariannol CIPFA.

Cadernid yr amcangyfrifon

Chwyddiant

12. Mae chwyddiant cyffredinol wedi aros yn uwch na tharged Banc Lloegr o 2% yn ystod 2024/25 ac mae rhagolygon annibynnol sydd wedi eu derbyn yn dangos fod disgwyliad i gyfraddau chwyddiant barhau felly yn 2025/26. Credwn y bydd chwyddiant cyffredinol yn aros rhwng 2% a 3% ar gyfartaledd yn ystod y flwyddyn. Mae'r gyllideb yma gan gynnwys y rhagolygon cytundeb tâl yn adlewyrchu'r rhagolygon diweddaraf. Rwyf yn fodlon fod amcangyfrifon darbodus o lefelau chwyddiant wedi eu cynnwys yn y gyllideb yma.

Tybiaethau incwm

13. Mae'r gyllideb yn seiliedig ar sicrhau cynnydd penodol mewn incwm o ffioedd sydd gyfwerth â'r cynnydd mewn costau perthnasol.
14. Yn unol â'r arfer, mae chwyddiant wedi cael ei ychwanegu i'r targedau incwm o ffioedd a thaliadau am wasanaethau'r Cyngor a disgwylir yn y mwyafrif o achosion y bydd y ffioedd unigol yn cael eu cynyddu yn unol â chwyddiant yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol. Lle nad yw'r ffioedd yn cynyddu yn unol â chwyddiant rwyf yn fodlon fod trefniadau cadarn yn eu lle er mwyn dod i gasgliad ar lefel briodol, gan gynnwys ymgynghori gyda'r Adran Gyllid.
15. Os bydd y galw am wasanaethau'r Cyngor yn disgyn, ac nad yw targedau incwm yn cael eu cyflawni, gall hynny arwain at orwario ar gyllidebau adrannol. Bydd angen monitro gwir sefyllfa'r gyllideb yn ofalus yn ystod y flwyddyn ac, os oes angen, torri yn ôl ar wariant i gyfateb â'r gostyngiad mewn incwm. Ni fydd hynny'n bosib gyda rhai cyllidebau mawr corfforaethol, lle mae'n rhaid gosod amcangyfrifon incwm ar lefel ddarbodus.

Rhagdybiaethau grant

16. Mae'r Cyngor yn derbyn ystod o grantiau unigol ac rwyf yn fodlon fod trefniadau priodol o fewn yr awdurdod yn gyffredinol i ymdrin â grantiau, ond mae ambell faes wedi cael sylw gan archwilyr mewnol y Cyngor ble mae lle i wella. Petai'r Cyngor yn derbyn grant setliad ychwanegol yn ystod y flwyddyn, neu ar ôl i'r gyllideb yma gael ei basio, mae trefniadau llywodraethol priodol yn eu lle o fewn Cyfansoddiad y Cyngor er mwyn dod i benderfyniad ar ei ddefnydd.
17. Er hyn, mae risgiau ynghlwm â'r nifer fawr o grantiau penodol gan Lywodraeth Cymru a chyrrff eraill sy'n cefnogi cyfran o wariant y Cyngor. Rydym wedi derbyn grantiau penodol sylweddol ym maes gofal cymdeithasol yn ystod blynyddoedd ariannol diweddar, ag ymrwymadau cysylltiedig, sy'n gwneud cynllunio cyllidol yn anodd. Yn gyffredinol, bydd rhaid i'r gwariant cysylltiedig orffen pan ddaw grant i ben, ond mae'n bosib bydd telerau contract yn golygu na all gwariant gael ei dorri mor gyflym â'r grant, neu fod costau diswyddo i'w hariannu. Ymhellach, efallai bydd gweithgaredd a ariennir mor bwysig i gyflawni blaenoriaethau'r Cyngor ei hun, fod y Cyngor yn penderfynu parhau â'r gwariant.

Risg Arbedion

18. Ar 20 Chwefror 2024, bu i'r Cabinet gymeradwyo gwerth £5.2m o arbedion ar gyfer cyllideb 2024/25 ymlaen. Gwelir proffil y rhaglen yma yn Atodiad 3, sy'n dangos fod gwerth £2,860,300 o'r arbedion wedi eu proffilio ar gyfer 2025/26. Bu i'r £5.2m yn ei gyfanrwydd ei weithredu yng nghyllideb 2024/25, gydag arbedion y blynyddoedd dilynol yn cael eu pontio o gronfeydd. Felly, nid yw arbedion 2025/26 a 2026/27 yn cynorthwyo i leihau y bwch ariannol yn y blynyddoedd hynny.
19. Mae tri cynllun arbedion gwerth £650k sydd yn berthnasol i 2025/26 yn deillio o raglenni blaenorol o arbedion ac ar gael i lenwi bwch 2025/26.
20. Ymhellach, mae adroddiad arbedion i Gabinet 11 Chwefror 2025 yn argymhell gweithredu cynlluniau arbedion a thoriadau newydd o £519k. Fodd bynnag, dim ond £100k gellir ei dynnu o gyllideb 2025/26 gyda'r gweddill i'w dynnu o gyllidebau 2026/27 a 2027/28.

21. Fodd bynnag, mae hanes gan rai o adrannau'r Cyngor o fethu cyflawni eu cynlluniau arbed ac mae hynny'n cyflwyno risg arwyddocaol i gynladwyedd ariannol hirdymor. Credaf mai hyn ydi'r risg mwyaf wrth osod y gyllideb yma. Yn unol â'r drefn arferol, byddwn yn lliniaru'r risg drwy sicrhau fod cynlluniau arbedion ym mherchnogaeth adrannau ac aelodau'r Cabinet, a monitro'r cynnydd perthnasol yn rheolaidd. Mae'r gyllideb hefyd yn cynnwys strategaeth o ddarparu 10% o werth cynlluniau arbed newydd dros oes y rhaglen er mwyn ymdrin â sefyllfaoedd lle mae cynlluniau arbed yn llithro

Risgiau Cyfraddau Llog

22. Gall cyfraddau llog effeithio'r gyllideb refeniw drwy'r llog a enillir - h.y. byddai cynnydd yn y gyfradd llog yn golygu mwy o incwm. Yn unol â Strategaeth Fuddsoddi'r Cyngor, nid yw'r gyllideb yn dibynnu ar ddychweliadau rhy uchel. Disgwylir i'r cyfraddau llog barhau i ostwng yn raddol yn ystod blwyddyn ariannol 2025/26. Oherwydd cyfuniad o raddfeydd yn gostwng a llai o arian parod ar gael i'w fuddsoddi rydym yn rhagweld derbyn dros £2miliwn yn llai o log yn 2025/26 nag yn 2024/25.

Digonolrwydd cronfeydd wrth gefn

23. Mae gan Cyngor Gwynedd £7.9 miliwn o gronfeydd cyffredinol sy'n cael eu cadw ar gyfer sefyllfaoedd o wir argyfwng.
24. Yn ogystal â hwn mae Cronfa Strategaeth Ariannol y Cyngor yn ei le i fod ar gael i ymdrin â gorwariant o fewn adrannau. Rhagwelir y bydd oddeutu £13.5 miliwn yn y gronfa yma ar 1 Ebrill 2025 ac rwyf yn ystyried hynny yn lefel digonol ar gyfer 2025/26.

Barn y Swyddog Cyllid Statudol

Wedi ystyried yr holl risgiau a nodir uchod a'r camau lliniaru, mae'r Pennaeth Cyllid (Swyddog Adran 151) o'r farn bod y cyllidebau yn gadarn, yn ddigonol, ac yn gyraeddadwy.